SCIENTIFIC CONFERENCE

MULTIDISCIPLINARY CHALLENGES IN CONTEMPORARY SCIENCE: INNOVATIONS AND COLLABORATION (POLAND)

ISBN: 868-334-1456-22-8

OPEN ACCESS

Poland, Lodz, STEFANA ŻEROMSKIEGO street 53, 90-625,
info@futurity-publishing.com

Futurity Publishing

Multidisciplinary challenges in contemporary science: innovations and collaboration (Poland)

Materials

International scientific conference

(September 15, 2023, Poland)

The collection includes materials of scientific works (abstracts, articles), submitted in accordance with the requirements of the conference.

The papers are printed in the author's edition, in the original language.

The authors take full responsibility for the content of the submitted materials.

Claims to the organizers are not accepted.

Poland, Lodz, STEFANA ŻEROMSKIEGO street 53, 90-625,
info@futurity-publishing.com

Futurity Publishing

Multidyscyplinarne wyzwania współczesnej nauki: innowacje i współpraca (Polska)

Materiały

Międzynarodowa konferencja naukowa

(15 Wrzesień 2023 r., Polska)

Kolekcja zawiera materiały prac naukowych (abstrakty, artykuły), złożone zgodnie z wymaganiami dotyczącymi konferencji.

Prace drukowane są w wydaniu autorskim, w oryginalnym języku.Autorzy biorą pełną odpowiedzialność za treść nadesłanych materiałów.Nie będą przyjmowane żadne roszczenia wobec organizatorów.

CONTENT

CONTENT 4

Multidisciplinary challenges in contemporary science: innovations and collaboration (Poland) 10

Тарангул Л. М.. РЕАЛІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ МОВНОЇ ТА ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ПОЛІЛІНГВІЗМУ 10

Шакун Н. А.. ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА 13

Бакуменко Т. К., Чирва Г. М., Фийса Н. В. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО НАВЧАННЯ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СПІВПРАЦІ В ГАЛУЗІ ОСВІТИ 18

Варяниця Л. О. ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ВПРАВ НА УРОКАХ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАНН 22

Ярошевська Л. В. СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ ОСВІТНЬОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ 30

Грищук М. І. АДАПТАЦІЯ СТУДЕНТІВ ПЕРШОГО РОКУ НАВЧАННЯ ДО ВИМОГ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ 34

Тройніна С. О., Столярчук В. В., Крупенина Н. А. ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ 38

Міненок А. О., Смаль І. І., Стрілецька Н. М. РОЛЬ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ У ФОРМУВАННІ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ 43

Гуда О. В., Зінченко В. М., Балабай А. А. РОЛЬ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В КОНТЕКСТІ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ 48

Романовська Ю. Ю., Романовська О. О., Романовський О. О. ТРАНСФОРМАЦІЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В УКРАЇНІ: АНАЛІЗ ENGLISH PROFICIENCY INDEX 52

Лобунець Т. В. ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ СТАРТАП ПРОЕКТІВ В УМОВАХ ВІЙНИ 57

Полулященко Т. Л. СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ СИСТЕМИ «ХАТХА – ЙОГА» 63

Кононова О. Ю. ВПЛИВ КЛІПОВОГО МИСЛЕННЯ НА ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ СУДНОВИХ МЕХАНІКІВ 69

Загорулько М. О. ЩОДО ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТІ 74

Івашко О.Я. ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕЇ ТА МЕТОДИКА В УКРАЇНСЬКІЙ МУЗИЧНІЙ ОСВІТІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ТЕНДЕНЦІЙ 79

Масенко Л. В. РЕАЛІЇ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ФОРМАТІ ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ 84

Юлдашева С. ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ 87

Сандуленко ОСВІТА ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ВІЙНИ: СТРАТЕГІЇ ПІДТРИМКИ ТА АДАПТАЦІЇ 95

Іваннікова О. М. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ТА ІНТЕГРАЦІЯ НОВІТНЬОГО ДОСВІДУ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ МОВНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНОЇ СФЕРИ 101

Дзевицька Л С., Романенко О. В. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ НАВИЧОК ПЕРЕКЛАДУ В МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ І ПРАВОЗНАВЦІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНИХ МОВ 107

Dimova D. A VIEW OF THE PROBLEM OF VALUE – ORIENTED SCIENCE EDUCATI 112

Yurii Yampol. THE PROBLEM OF QUALITY MANAGEMENT IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS 118

Chykharina K. THE ROLE OF BILINGUAL EDUCATION IN SINGAPORE 123

Saraeva I. V. ASSESSMENT OF THE QUALITY OF PRESCHOOL EDUCATION: CRITERIA AND INDICATORS 126

Blaha K. The Effect of Professional Development on Teachers' Culturally and Linguistically Responsive Instruction Efficacy 132

Степанова О. Ю. ПРОЦЕС ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ВИКОНАВСЬКОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ГРИ НА ФОРТЕПІАНО В КОНТЕКСТІ ЯВИЩА МУЗИЧНОГО КОНТЕНТУ В СОЦІАЛЬНОМУ МЕДІА-ПРОСТОРІ.....139

Плеханова Т. М., Кондрашова О. В., Горбенко І. Ф. ПРАГМАТИКА ТА МОВНА КОМУНІКАЦІЯ: НОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ МОВИ В РЕАЛЬНИХ КОМУНІКАТИВНИХ СИТУАЦІЯХ 142

Русаченко Н. П. СИНОНІМІЯ ЛІНГВЕМ У ГОВОРАХ ПОЛІСЬКОГО НАРІЧЧЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....147

Рошко С. М. ПОРІВНЯННЯ-ФРАЗЕОЛОГІЗМИ У РОМАНІ Ю. ВИННИЧУКА «АПТЕКАР» 153

Чебан О. М. ПРОБЛЕМА РАЦІОНАЛЬНОСТІ ЗНАННЯ У ФІЛОСОФІЇ 158

Філіппова Л. В.. ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ ХІМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН ТА БІОХІМІЇ У МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ: ВІРТУАЛЬНІ ЛАБОРАТОРІЇ, КОМП'ЮТЕРНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ТОЩ 162

Поплавська Т. М., Федорова І. В. ПРОБЛЕМА НОВАЦІЙ ПІЗНАВАЛЬНОЇ СФЕРИ І ХОЛІСТИЧНІ СТРАТЕГІЇ ПІЗНАННЯ 166

Миколайчук О. М. НЕЙРОПСИХОФІЗІОЛОГІЯ ЕМОЦІЙНОГО ВИСНАЖЕННЯ....171

Столяр С. Г. СОРТ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ СТІЙКИХ ФІТОЦЕНОЗІВ СОРГО ЗЕРНОВОГО В ПОЛІССІ УКРАЇНИ 175

Зубченко О. С. ФОТОГРАФІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДОСЛІДЖЕННЯ ЖИТТЯ В ОКУПАЦІЇ.....180

Aliyeva G. B. THE USE OF INNOVATIVE MARITIME TERMINOLOGY FOR INTERCULTURAL COMMUNICATION IMPROVEMENT IN THE MARITIME ENVIRONMENT.....184

Вербовецька О. С., Степаненко О. К., Малюванчук С. В. Вплив штучного інтелекту на індивідуальний навчальний процес: переваги та виклики для украї 188

Матюк Т. В. ПОВОЄННА ВІДБУДОВА ТА СТАЛИЙ РОЗВИТОК: РОЛЬ ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ У КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ 194

Гарькава В. Ф., Чорновол А. О., Івашко О. А. ФІНАНСОВА ТЕХНОЛОГІЧНА РЕВОЛЮЦІЯ (FINTECH): РЕФОРМУВАННЯ ТРАДИЦІЙНИХ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ТА ІННОВАЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ.....198

Пшенична М. В. АНАЛІЗ FINTECH ТРЕНДІВ ТА ЇХНІЙ ВПЛИВ НА ФІНАНСОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ 204

Дроздова О. Г. ВПЛИВ РЕФОРМИ СТАНДАРТІВ ОБЛІКУ НА ЯКІСТЬ ТА ПОРІВНЯННІСТЬ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ.....208

Луханіна К. А., Файвішенко Д. С. ІНТЕГРАЦІЯ СУЧАСНИХ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У МАРКЕТИНГОВУ КОМУНІКАЦІЮ ПІДПРИЄМСТВА.....214

Ель Макхді М., Шерман М. І., Гарник О. А. РОЗРОБКА ІННОВАЦІЙНИХ СТРАТЕГІЙ ЗАХИСТУ ДАНИХ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ПОТЕНЦІЙНИХ КІБЕРЗАГРОЗ В ЕКОНОМІЧНОМУ СЕКТОРІ ЗА ДОПОМОГОЮ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ.....219

Олійник А. Г. СПОСІБ ПРИГОТУВАННЯ РОЗЧИНУ ДІОКСИДУ ТИТАНУ В ОЗОНОВАНІЙ ДИСТИЛЬОВАНІЙ ВОДІ ДЛЯ ЛІКУВАННЯ МУКОЗИТУ ТА ПЕРИІМПЛАНТИТУ.....225

Ципліцька О. О. АКТУАЛІЗАЦІЯ РОЛІ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ПРОМИСЛОВОГО РОЗВИТКУ.....228

Кірєєва К. О. ДИСТАНЦІЙНІ ПОСЛУГИ БАНКІВ В УКРАЇНІ.....233

Косташ Т. В. УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ.....236

Malchyk M., Didyk D. CONTENT PERSONALISATION IN THE DIGITAL MARKETING ERA: TECHNOLOGIES, CHALLENGES, AND IMPACT ON CONSUMERS.....241

Israfilzade K. EXPLORING THE INTERPLAY OF GENERATIVE AI AND ANTHROPOMORPHISM IN CONVERSATIONAL MARKETING: CREATING MATRIX 245

Селіванов С. В., Вареник О. М. Шишпанова Н. О. НОВІ ПІДХОДИ ТА ІНСТРУМЕНТИ СОЦІАЛЬНОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ 256

Орел Ю. Л., Попов О. В., Логвиненко О. *М.* МІЖНАРОДНА ТЕХНІЧНА ДОПОМОГА ДЛЯ УКРАЇНИ: ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ ВИКОРИСТАННЯ З МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТА ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД 261

Алєксєєва-Даниленко Ю. В. ІНКЛЮЗИВНІСТЬ ТА РІВНІСТЬ ПЕРЕД ЗАКОНОМ: ВИКЛИКИ У СУЧАСНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ 266

Предместніков О. Г., Буряк Є. В., Лаврьонов Р. П. ПРАВОВІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ТА РОЗПОДІЛУ ВІЙСЬКОВОГО МАЙНА В УКРАЇНІ: АНАЛІЗ СУЧАСНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ТА ВИКЛИКИ РЕФОРМ 270

Павлов В. О. ВПЛИВ ПСИХОЛОГІЧНИХ ФАКТОРІВ НА ПРОЦЕС НАДАННЯ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ: АНАЛІЗ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ.....276

Кульчицький Т., Прилипко В., Повалена М. ПРАВОВИЙ АСПЕКТ КІБЕРБЕЗПЕКИ Й ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В УКРАЇНІ Й ПОЛЬЩІ: СПІЛЬНІ ПІДХОДИ Й ВИКЛИКИ 279

Тимченко Н. С. АНАЛІЗ ПЕРЕВАГ ТА НЕДОЛІКІВ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ ЗА ПОСТАНОВОЮ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ № 1178 ВІД 12 ЖОВТНЯ 2022 Р. 285

Білоус О. С., Вавріневич О. П. ГІГІЄНІЧНА ОЦІНКА ЗАБРУДНЕННЯ ГРУНТУ ЗАЛИШКОВИМИ КІЛЬКОСТЯМИ ФУНГІЦИДІВ ТА ОЦІНКА ЇХ СТІЙКОСТІ В ГРУНТІ ПРИ ЇХ ЗАСТОСУВАННІ НА ЯГІДНИХ ТА БАШТАННИХ КУЛЬТУРАХ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ.....290

Лісова Н. В. БЕЗПЕКОВИЙ АСПЕКТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МІСТОБУДІВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ.....295

Галицька-Дідух Т. В. МІЖНАРОДНА РЕАКЦІЯ НА РОСІЙСЬКУ АГРЕСІЮ В УКРАЇНІ: РОЛЬ І ВПЛИВ ГЛОБАЛЬНИХ АКТОРІВ.....299

Бабічев О. І. ІСТОРИЧНІ ПРЕЦЕДЕНТИ Й УРОКИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ КОЛАБОРАЦІОНІЗМУ В РІЗНИХ РЕГІОНАХ УКРАЇНИ Й ЧАСОВИХ ПЕРІОДАХ 302

Садикова В. В. УКРАЇНСЬКА РОБОТИЗОВАНА НАЗЕМНА ТЕХНІКА ЯК ЗАСІБ БОРОТЬБИ У ВІЙНІ З РОСІЄЮ.....305

Olianych V. V., Abdyieva V. V., Khryapin E. O. HISTORICAL AND LOCAL STUDIES RESEARCH OF THE SLOBOZHANSKYI LOCAL HISTORY MUSEUM.....310

Забора В. А. ФЕНОМЕН МОДИ: ІСТОРИЧНИЙ АНАЛІЗ, СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ВПЛИВ НА СУСПІЛЬСТВО.....315

Рейс Т. Т., Козарь О. П. ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА СУЧАСНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС.....319

Дмитриченко М. Ф., Богданов І. М. ВПЛИВ МАСТИЛЬНИХ ПРИСАДОК, ТВЕРДОСТІ ТА ШОРСТКОСТІ МАТЕРІАЛУ НА РОЗВИТОК МІКРОПІТТИНГУ В КОНТАКТІ ПАРИ ТЕРТЯ КОЧЕННЯ 325

Барабанчик О. В., Ігнатова Т. В., Немирович Ю. П. ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ

ПАЦІЄНТАМ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ ВІДДАЛЕНО ВІД МЕДИЧНИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ.....330

Гуцол М. І., Абрамчук О. М., Кравчук М. І. ОЦІНКА ВПЛИВУ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК У МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ УКРАЇНИ.....335

Чумак О. Ю., Волоха А. П. ВИВЧЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ РІВНЯ МАТРИКСНОЇ МЕТАЛОПРОТЕЇНАЗИ-1 ТА ТКАНИННОГО ІНГІБІТОРУ МАТРИКСНОЇ МЕТАЛОПРОТЕЇНАЗИ-1 339

Башкірова Л. М. ОВОЛОДІННЯ ПРАКТИЧНИМИ НАВИКАМИ ТА ВМІННЯМИ ЛІКАРЯМИ-ІНТЕРНАМИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «НЕВРОЛОГІЯ» НА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТТЯХ ЗА ТЕМОЮ ЧЕРЕПНО-МОЗКОВА ТРАВМА (ЧАСТИНА І – ЗБІР ТА ОЦІНКА СКАРГ І АНАМНЕЗУ, ОФОРМЛЕННЯ МЕДИЧНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ, ПРОВЕДЕННЯ ДІАГНОСТИКИ І ДИФЕРЕНЦІЙНОЇ ДІАГНОСТИКИ ЗА ДАНИМИ СКАРГ, АНАМНЕЗУ І СОМАТИЧНОГО ОБСТЕЖЕННЯ).....345

Tarana N., Tyravska Y., Savchenko O. SONOGRAPHY FOR EXAMINATION OF THE PATIENT WITH SUSPICION OF SUBCLINICAL CORONARY ATHEROSCLEROSIS 351

Різак Г. В. ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМИ PASS ДЛЯ ПРОГНОЗУВАННЯ БІОЛОГІЧНОЇ АКТИВНОСТІ СИНТЕЗОВАНИХ СПОЛУК З МЕТОЮ ПОДАЛЬШОГО ДОСЛІДЖЕННЯ БІОЛОГІЧНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ 2,4-ДІОКСО- ТА 4-ІМІНО-2-ОКСО-3-ФЕНІЛ-5-R-6-R`-ТІЄНО[2,3-D]ПІРИМІДИНІВ 356

Швець О. М. АКТУАЛЬНІСТЬ ҐРУНТОВОГО МОНІТОРИНГУ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ЕКОСИСТЕМ.....362

Гаврилюк А. Т., Рожок О. М. ВПЛИВ ЗАСТОСУВАННЯ ПРЕПАРАТУ АЛЬБІТ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ КАРТОПЛІ В УМОВАХ ЗАХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ В УМОВАХ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОЇ ЛІСОСТЕПОВОЇ ПРОВІНЦІЇ.....367

Вільчинська Т. П., Гончарук В. А., Денека М. Т. КОНЦЕПТУАЛЬНІ МЕТАФОРИ УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ 371

Saraliev I. V. EFL learners' typical mistakes which Bulgarians make.....376

Бачинський О. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ В АДАПТАЦІЇ НА РОБОТУ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ 384

endobioticum (Schilb.) Perc. и золотистой картофельной цистообразующей нематоды Globodera rosthochiensis (Woll.). In *VIIth International Scientific Conference "Genetics, Physiology and Plant Breeding"*. Institute of Genetics, Physiology and Plant Protection, Republic of Moldova. https://doi.org/10.53040/gppb7.2021.96

Куценко, В.С. Осипчук А.А, Подгаєцький, А.А., та ін. (2002). *Методичні рекомендації щодо проведення досліджень з картоплею*. УААН Ін-т картоплярства. Немішаєве.

Gavryliuk, A., & Kyryk, M. (2021). Tank mix additives biological preparations efficiency usage with other means against potato alternaria blight. *Grail of science*, (5), 83–84. https://doi.org/10.36074/grail-of-science.04.06.2021.016

Conference section: *PHILOLOGICAL SCIENCES.*
Część konferencyjna: *NAUKI FILOLOGICZNE***.**

КОНЦЕПТУАЛЬНІ МЕТАФОРИ УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Вільчинська Тетяна Пилипівна

доктор філологічних наук, професор кафедри української мови та славістики, декан факультету філології і журналістики, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, Україна, tetyana_v@ukr.net, https://orcid.org/0000-0003-4881-6132

Гончарук Валентина Анатоліївна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української літератури, українознавства та методик їх навчання, факультет філології та журналістики, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м.Умань, Україна, goncharuk424@ukr.net, https://orcid.org/0000-0002-7323-0590

Денека Марія Теодозіївна

старший викладач латинської мови кафедри латинської мови та медичної термінології, Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова, м. Вінниця, Україна, mthdeneka@ukr.net, https://orcid.org/0009-0000-0696-1206

Анотація: *У науковій доповіді досліджується процес пізнання світу через когнітивну діяльність та формування концептуальної карти світу, що відображається у мові. Здійснено порівняльний аналіз структурних та семантичних характеристик образних слів української та англійської мов, з фокусом на когнітивній теорії. Виявлено концептуальні метафори, що допомагають розкрити зв'язки між мовами та способи сприйняття світу їх носіями. Метафоричне мислення виявлено як культурно зумовлене, а різні культурні конотації приєднують метафору до конкретних образів у кожній мові. Дослідження вказує на унікальність виразу концепцій в кожній мові та їх схожість у використанні метафор для передачі абстрактних ідей. Результати сприяють розумінню культурного обміну та міжмовного перекладу.*

Ключові слова: *пізнання, когнітивна діяльність, концептуальна карта світу, семантика, метафори, культурний обмін, міжмовний переклад.*

Вступ. Процес пізнання світу людиною відбувається через практику й когнітивну діяльність, спрямовану на отримання нової інформації про світ. Результатом пізнання є формування концептуальної картини світу, яка відображається в мові. Дослідження структурних і семантичних характеристик, порівняльний аналіз образних слів української й англійської мов пов’язані з когнітивною теорією. Виявлення концептуальних метафор допомагає з’ясувати зв’язки між двома мовами та встановити особливості сприйняття світу їх носіями.

Результати дослідження. Мова є найважливішим джерелом інформації про цю систему, яка є підґрунтям для спілкування. У метафоричному перенесенні відбувається передача значення, що дає змогу освоїти нову область мислення. Цей процес не зводиться до прямого перекладу одного слова з однієї мови на іншу, а активує цілу концептуальну структуру, пов'язану зі словом.

Існують три типи концептуальних метафор: орієнтаційні, структурні й онтологічні:

- орієнтаційні метафори спираються на просторові відношення та надають поняттям орієнтацію;
- структурні – дають змогу використовувати одне поняття для структурування іншого;
- онтологічні – допомагають осмислити події, дії, емоції та ідеї як окремі об'єкти й сутності.

Концептуальні метафори є для нас звичними, і ми не завжди усвідомлюємо їх образний (переносний) характер. Вони допомагають нам розуміти складні явища й абстрактні поняття, створювати нові сенси й осмислювати новий досвід, сприяють подоланню комунікативних складнощів і полегшують розуміння складних проблем.

Використання метафор посідає важливе місце в перекладознавстві. Метафора виконує когнітивні операції, такі як пізнання, категоризація, концептуалізація та перцепція світу. Вона дає змогу структурувати абстрактні явища, використовуючи конкретні приклади з життя людини. Метафорична модель завжди є бінарною, оскільки вона використовує взаємодію двох сфер. Об'єкт, характеристики якого переносяться, називається "джерелом", а предмет або ситуація, що інтерпретуються за допомогою метафор, називаються "метою". Метафора структурує дійсність і впливає на інтелектуальну діяльність людини. У перекладознавстві вона стала важливим інструментом, який допомагає перейти від одного значення до іншого.

Ця теорія отримала значний інтерес у когнітивних дослідженнях. Концептуальна метафора виконує важливу роль у сприйнятті, категоризації,

концептуалізації, оцінці та поясненні мовного акту. Когнітивісти досліджують її як засіб структурування й пояснення реальності, аналізуючи засоби отримання та передачі інформації. Вони вважають, що у свідомості людини існує глибока структура взаємозв'язків між переконаннями, які виражаються в мовних метафорах. Метафори, що мають концептуальну та пізнавальну природу, допомагають перенести інформацію з однієї сфери знань на іншу. Вони служать для позначення предметів або явищ і використовуються як мовний засіб для передачі інформації. Наприклад, європейська культура використовує метафору "коріння", щоб описати жорстко фіксовану конфігурацію та генетичну осьову конструкцію. З іншого боку, номадична культура може використовувати метафору "кореневища цибулини", щоб описати можливість рости в будь-якому напрямі (Kovalenko & Martynyuk, 2018).

Оригінальна концептуальна метафора має багатозначний характер і допускає різні інтерпретації, тоді як ті, що стерлися, мають лише одну інтерпретацію. Існує категорія стертих метафор, які іноді не вважаються тропами. Крім того, деякі з них, хоча й сприймаються як метафори, можуть не бути такими. Це відбувається, коли слово змінює своє значення внаслідок мовної еволюції (Zou, 2020). Водночас стерті метафори можуть бути або деформованими, або настільки очевидними, що сам факт переносу значення стає непомітним. Наприклад, у словосполученнях "chair leg", "eye of a needle" ("ніжка стільця", "вушко голки") аналогія вже не очевидна.

Концептуальні метафори в українській та англійській мовах слід досліджувати з точки зору їх структурно-семантичних характеристик, а переклад таких конструкцій завжди тісно пов'язаний з когнітивною теорією.

Понятійна система людини визначається метафорично. Метафори існують у нашій понятійній системі та використовуються у спілкуванні (Li et al., 2023). Мова виступає як головне джерело інформації про цю систему. Цей процес передбачає не тільки переклад окремих слів, а й активацію цілої концептуальної структури, пов'язаної з конкретним словом (табл. 1):

Таблиця 1

Приклади концептуальних метафор в українській та англійській мовах

Час - це гроші	Time is money
Серце заливається сльозами	The heart is filled with tears
Сім’я - це замок	Family is a fortress
Дорога життя	The path of life
Карма	Karma

Таблиця: власна розробка автора.

Ці приклади демонструють використання метафор у різних контекстах, які передають певні ідеї та сприйняття світу.

Отже, фундаментальні роботи мовознавців підтверджують важливу роль метафори в перекладознавстві, яка є засобом переходу від одного значення до іншого. Вона реалізує різноманітні когнітивні операції, такі як пізнання, категоризація, концептуалізація та сприйняття світу, допомагає організувати абстрактні явища, використовуючи життєві приклади. Метафоричні моделі є бінарними, оскільки базуються на взаємодії двох сфер, вони структурують нашу реальність і впливають на інтелектуальну діяльність. Теорія концептуальної метафори також отримала значний інтерес у когнітивних дослідженнях (Shevchenko & Shastalo, 2021), оскільки відіграє важливу роль у сприйнятті, оцінці та поясненні мовних актів. Когнітивісти досліджують її як засіб структурування та пояснення реальності, аналізуючи засоби передачі інформації. Учені вважають, що у свідомості людини існує глибока структура зв'язків між переконаннями, які виявляються в метафоричності мови. За допомогою когнітивістики перекладачі досліджують метафору як інтелектуальну структуру, результат взаємодії значень.

Концептуальні метафори, передають абстрактні концепти через конкретні образи. Конкретні образи використані в метафорах, можуть варіюватися в кожній мові, оскільки різні культурні конотації, приєднують метафору до конкретних образів в кожній мові. В цьому сенсі, метафоричне мислення культурно зумовлене.

Узагалі, порівняльний аналіз концептуальних метафор української та англійської мов показує, що обидві мови мають свої унікальні способи вираження концепцій, але також мають деякі схожості у використанні метафор для передачі абстрактних ідей. Поглиблений аналіз концептуальних метафор є актуальним для культурного обміну та міжмовного перекладу.

Список використаних джерел:

Kovalenko, L., & Martynyuk, A. (2018). English container metaphors of emotions in Ukrainian translations. *Advanced Education*, *5*(10), 190–197. https://doi.org/10.20535/2410-8286.142723

Zou, M. (2020). Extended conceptual metaphor theory. *Chinese Semiotic Studies*, *16*(4), 637–649. https://doi.org/10.1515/css-2020-0034

Li, Y., Wang, S., Lin, C., Guerin, F., & Barrault, L. (2023). *FrameBERT: Conceptual metaphor detection with frame embedding learning*. https://doi.org/10.48550/ARXIV.2302.04834

Shevchenko, I., & Shastalo, V. (2021). The Conceptual Metaphor of modesty in English and Ukrainian. *Cognitive Studies*, *21*, 1–11. https://doi.org/10.11649/cs.2462

Conference section: *ECONOMIC SCIENCES.*
Część konferencyjna: *NAUKI EKONOMICZNE.*

EFL LEARNERS' TYPICAL MISTAKES WHICH BULGARIANS MAKE

Saraliev Ivan Valentinov
Senior Lecturer, Language Training Department,
Rakovski National Defence College- Sofia, Bulgaria
vavata@gmail.com
ORCID: 0009-0008-8117-8404